

Meslekî Davranışlarda İdarî Metodun Yeri

İdarî meselelere dair öne sürülen fikirler ve tahlillerde Henri Fayol'un uzun senelere dayanan tecrübe etüdleri önemli bir yer işgal etmektedir. Zira; 1841 yılında doğan ve 19 yaşında Saint Etienne (Fransa'da) maden okulundan mühendis olan Commentry - Fourhombault Şirketinin hizmetine girerek bu şirkette 1960 dan 1872 ye kadar 12 sene müddetle teknik bir serviste sıra mühendisi olarak, 1872 den 1888'e kadar 16 sene müddetle bu şirketin sahibi bulunduğu kömür ocaklarında bir grubun müdürü olarak çalışan ve 1888 den 1918 yani 77 yaşında tekaüt oluncaya kadar da 30 sene müddetle aynı şirketin Umum Müdürlüğünü ifa eden Fayol, Umum Müdürlük görevi esnasında ayrıca mühim bir şirketin İdare Meclisi Reisliğini ve bir maden şirketinin de İdare Meclisi azalığını deruhte etmiştir.

Umum Müdürlüğüne tekaddüm eden sıralarda, daha ziyade fena idare yüzünden iflâs tehlikesine düşen şirketi Fayol'un Umum Müdürlüğünden üç sene sonra tekrar müreffeh vaziyete geldiği gibi yeni ocaklar satın almış ve faaliyetini genişletmiştir.

Fayol, şirketten ayrılırken müesseseye iki şey hediye etmiştir : Biri iyi çalışan bir müessesenin sırrı, diğeri seçkin vasıfta personel kadrosu, Fayol 1918 den 1925'e kadar yani tekaütlüğünü takiben yedi sene zarfında da faaliyetini, idare hakkındaki nazariyesini yaymağa hasretmiştir.

Fayol'un nazariyesi uzun senelerde edinilmiş tecrübelerin ve bu tecrübelerden doğan fikirlerin mahsulüdür. Ancak onun bir metot ola-

Yazan :
Selâmi ÜNLÜGİL
Yük. Müh.

○

rak idare hakkındaki fikirlerini hususi teşebbüs idaresi hakkında ileri sürdüğünü unutmamak lâzımdır.

Fayol'a göre, sınaî ve ticarî mahiyetteki bir teşebbüste cereyan eden muameleler altı gurup halinde toplanır. Bu guruplardan her birini bir fonksiyon olarak şöyle sıralayabiliriz: Teknik fonksiyon, ticarî fonksiyon, mali fonksiyon, emniyet fonksiyonu, muhasebe fonksiyonu ve idarî fonksiyon. İşlem kelimesi bir muamelenin muhtelif kademelerini belirteceğine göre de :

Teknik fonksiyon : İstihsal, imalat ve transformasyon işlemlerini.

Ticarî fonksiyon : Alım, satım ve mübadele işlemlerini,

Mali fonksiyon : Sermaye tedariki ve işletmesi gibi işlemleri,

Emniyet fonksiyonu : Can ve mal emniyetiyle ilgili işlemleri,

Muhasebe fonksiyonu : Envanter, bilanço, maliye fiatı, istatistik gibi işlemleri ihtiva eder,

İdarî fonksiyon ise : Beş işlemi ihtiva etmekte olup bunlar da sırasıyla : Plânlama, teşkilât, kumanda, koordinasyon ve kontrol işlemleri adını almaktadır.

Teşebbüsün altı fonksiyonundan biri olan idarî fonksiyonun sınırları kat'î bir şekilde belirtilmemekle beraber bu fonksiyon yüksek kademe idarecilerinin faaliyetlerinde çok mühim bir yer işgal eder. Sevk etmek, bu altı esas fonksiyonun yürütülmesini temin etmek olduğu halde, idarî fonksiyonun; bu gurup fonksiyonlar-

dan bir tanesi olduğu unutulmamalıdır. Öyle ki, bu fonksiyon bir metot, bir teknik ifade etmekte olup, bu tekniğin tatbiki genel plânlama, teşkilât, kumanda, koordinasyon ve kontrol gibi işlemlerle sağlanabilmektedir.

Meslekî davranışlarda bulunan bir teşebbüste, üst kademelerde daha ziyade idarî kabiliyet arandığı halde, alt kademelerde o teşebbüsün vasfına uygun meslekî kabiliyetin aranmasını gerektiren sebepler bu düşüncelerin mahsulüdür.

Yukarıda adı geçen altı gurup fonksiyon incelendiği takdirde bir teşebbüsün faaliyetleri için dimağlarda üç ayrı mefhum teşekkül edecektir. Şöyle ki :

- 1) O teşekkül için yapılması gerekli vazifeler,
- 2) Fonksiyonlar,
- 3) İşlemler,

Yapılması gerekli vazifeler, o teşebbüsün meşgulliyet sahası ile ilgilidir. Fonksiyonlar ise mahiyet itibarıyla birbirine benzeyen işlem guruplarının bir arada toplanmasıdır. İşlemlerde, herbir fonksiyonun icrası için gereken kademelerdir. İşte bu görüş altında analiz edildiği takdirde Fayol'un vaz ettiği nazariyeyi âmmeye ait olsun veya hususî olsun bütün müesseseler için uygulamak kabil olmaktadır.

YENİ BİR DERGİ

Yakında METEOR adında bir kültür ve meslek dergisi yayınlanacaktır.

Meteoroloji ile ilgili konularda telif veya çeviri yazı göndermek isteyenlerin aşağıdaki adrese başvurmaları gerekmektedir.

P.K. 520, ANKARA

**TÜRKİYE
MÜHENDİSLİK
HABERLERİ**

İNŞAAT VE MÜHENDİSLİK MEVZUUNDA
TEKNİK MAKALE, HABER VE İŞ İLÂNLARI
İLE SİZLERİ TATMİN EDEBİLECEK VE
İHTİYAÇLARINIZA CEVAP VEREBİLECEK

M E C M U A D I R

Atatürk Bulvarı Ökmen Apt. No. 86/10 Ankara - Yenışehir Tel: 12 13 69